

А. В. Чернєй

аспірант
Класичний приватний університет**ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ:
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

У статті визначено, що поняття “державні закупівлі”, “державне замовлення”, “державні потреби” мають єдину мету та передбачають задоволення державних потреб у товарах, роботах чи послугах. Розкрито їх співвідношення, запропоновано визначення поняття “державні закупівлі”. Державні закупівлі виступають важливим інструментом в економіці держави. Їх завданням є створення конкурентного середовища у сфері закупівель, забезпечення раціонального використання державних коштів та запобігання правопорушенням. Визначено, що поняття “державні закупівлі” та “державне замовлення” співвідносяться як частина та ціле.

Ключові слова: державне замовлення, державні закупівлі, державні потреби, конкуренція.

Розробляти теоретичні аспекти державних закупівель почав австрійський економіст Л. фон Мизес. У подальшому питання виробництва та забезпечення товарами досліджували П. Самуельсон, Дж. Ю. Стигліц та ін. Питання розвитку системи державних закупівель вивчали Г. Е. Алпатов, О. С. Белокрилова, М. В. Вілісов, Г. Н. Гредін, В. І. Смірнова та ін.

Інституційні моменти розвитку системи державних закупівель розглядали М. В. Афанасьєва, В. В. Деревнина, А. А. Савченко, Л. І. Цеділіна та ін.

У науці існують такі поняття, як “державні закупівлі”, “державне замовлення” та “державні потреби”. На перший погляд, під ними розуміють забезпечення держави необхідними благами.

При більш детальному дослідженні стає зрозумілим, що поняття “державні потреби” охоплює широкий спектр усіх державних потреб, тобто узагальнює їх, тоді як поняття “державне замовлення” має на увазі конкретну потребу держави в тих чи інших товарах, роботах чи послугах. Ці два поняття між собою тісно пов’язані.

Інструментом задоволення потреб держави є поняття “державні закупівлі” – воно направлене на укладання контрактів та договорів на закупівлю товарів, робіт чи послуг.

Отже, виходячи із цього, поняття “державні закупівлі” виражає сам процес реалізації державного замовлення [6]. Держава через підпорядковані їй підприємства, установи, організації організовує виробництво товарів, послуг для забезпечення виконання міжнародних зобов’язань.

Державне замовлення має такі ознаки:
– покликано забезпечувати задоволення найважливіших суспільних потреб, це стосується сільськогосподарської діяльності, державних оборонних потреб, за-

безпечення нормальної роботи виробничих потужностей, розвитку та виконання науково-технічних програм тощо;

- забезпечується за рахунок бюджетних коштів, а з прийняттям нового Закону від 10.04.2014 р. – за рахунок власних коштів підприємств;
- надається підприємству вищестоящим органом державної влади та підлягає розміщенню на конкурсній основі, тобто передбачає проведення певної процедури закупівлі;
- зазначається у фінансовому плані підприємства на наступний рік;
- передбачає настання відповідальності з обох сторін, як виконавця, так і замовника, у разі порушення норм чинного законодавства України.

Термін “державні закупівлі” вживають тоді, коли закупівля здійснюється у великому обсязі для потреб держави (за бюджетні кошти).

У своїх наукових працях В. П. Міняйло застосував інституційний підхід до визначення сутності державних закупівель. Він вказав це поняття як позитивний фактор для підвищення рівня економіки в Україні.

За результатами його дослідження, система закупівель являє собою певну систему, яка постійно змінюється та покращується. Науковець дослідив інші наукові погляди й визначив головною регулятивну функцію. Він вважає, що вона направлена на розвиток науково-технічних, промислових, бюджетних та інших питань економіки й політики загалом.

Державні закупівлі в наукових публікаціях називають “конкурсом” або “конкурсними торгами”. Визначення поняття “конкурс” дають такі науковці, як В. В. Ліщинський та Л. П. Батенко. Вони розуміють під цим поняттям подання заявки на постачання товарів чи надання послуг (робіт), на підставі яких замовник створює умови для

змагання [2]. Тобто відбувається боротьба між учасниками, тим самим забезпечується створення добросовісного конкурентного середовища на ринку товарів, послуг чи робіт.

В. М. Колотій вважає, що "конкурсні торги" – це певний спосіб, у який держава здійснює забезпечення виконання державного замовлення на певні товари, що передбачає проведення певних процедур, які мають на меті створити змагання для вибору найбільш вигідної пропозиції [3].

У міжнародній практиці торги виступають як певний вид угод, за якими подаються оферта та у відповідь надсилається акцепт, таке укладання угод зазвичай відбувається в чотири етапи.

Державні закупівлі є важливим інструментом у механізмі ринкової економіки. Вони покликані створити умови для розвитку внутрішньої торгівлі.

У європейських країнах державні закупівлі мають назву "прок'юремент".

Г. Л. Багієв під цим поняттям розуміє наявність певних методів та засобів, які задовольняють інтереси замовника під час придбання необхідних йому товарів чи послуг [1].

Український науковець В. В. Смирчинський визначив цей термін, як "конкурентну систему закупівлі продукції в ринковій економіці, що базується на принципах гласності проведення торгів, справедливості товарного обміну, економічності, ефективності та підзвітності обмінних операцій, обов'язковості виконання контрактних умов" [7].

Дослідивши тлумачення цієї дефініції українськими та зарубіжними науковцями, сформулюємо визначення поняття "державні закупівлі" як сукупності методів та засобів, які становлять певну систему та за допомогою яких здійснюється задоволення державних потреб на умовах змагання учасників щодо подання найвигіднішої пропозиції.

Процес здійснення державних закупівель складається з досить складних ситуацій, які створюють умови для вчинення зловживань. Для подальшої можливості визначити міру відповідальності, яку слід застосовувати за протиправні дії, необхідно визначити науково обґрунтоване розмежування закупівель. Визначення кваліфікації дасть змогу зробити правильний вибір процедури закупівлі, раціонально використовувати наявні ресурси під час здійснення їх організації.

На сьогодні в науці відсутнє чітке розмежування закупівель. У своїх працях такі науковці, як В. В. Жуков, О. А. Загородніх, В. В. Ліщинська та інші, зробили спробу дати кваліфікацію державних закупівель.

Так, більшість науковців, зокрема В. В. Жуков, поділяє закупівлі на два типи:

– закупівлі, що покликані забезпечити виконання державного замовлення та фі-

нансуються виключно з державного бюджету;

– закупівлі, які відбуваються за кошти підприємств [8].

Інші науковці поділяють закупівлі на конкурентні та ні. До конкурентних належать ті процедури, які покликані забезпечити змагання між учасниками закупівлі. До таких процедур належать усі, крім закупівель в одного учасника, тобто монополіста.

Вони виступають економічним показником розвитку країни. Виходячи із цього, наявність адміністративних правопорушень у цій сфері створюють підстави для зменшення авторитету країни на міжнародному ринку.

Об'єктом у сфері державних закупівель виступають відносини. Вони відображають та реалізують напрями формування, збирання та використання фінансових ресурсів держави, для задоволення її потреб.

Закупівля товарів, робіт чи послуг ґрунтується на використанні державних коштів, шляхом застосування однієї з процедур, зазначених у ст. 12 Закону України "Про здійснення державних закупівель" від 10.04.2014 р. № 1197-VII [5].

До них належать відкриті торги, двоступеневі торги, запит цінкових пропозицій, попередня кваліфікація учасників, переговорна процедура закупівлі. Процедури закупівель істотно відрізняються від процедур, запроваджених у 2010 р.

Закон України "Про здійснення державних закупівель" від 01.06.2010 р. № 2289-17 (втратив чинність 20.04.2014 р.) містив шість процедур закупівель, таких як відкриті торги, двоступеневі торги, запит цінкових пропозицій, попередня кваліфікація учасників, закупівля в одного учасника та електронний реверсивний аукціон [4].

Запровадження нових процедур створює підґрунтя для допущення помилок, тим самим може призвести до вчинення адміністративного правопорушення. Цю ситуацію погіршує відсутність тлумачень та роз'яснень щодо деяких норм чинного закону.

Список використаної літератури

1. Багієв Г. Л. Планирование и организация государственных закупок / Г. Л. Багієв, А. Н. Асаул [Електронний ресурс] // Организация предпринимательской деятельности. – Режим доступа: <http://www.lib.ua-ru.net/content/6639.html>.
2. Батенко Л. П. Управління проектами : навч. посіб. / Л. П. Батенко, О. А. Загородніх, В. В. Ліщинська. – Київ : КНЕУ, 2004. – С. 231.
3. Колотій В. М. Специфіка ринку державних закупівель / В. М. Колотій // Формування ринкових відносин в Україні. – 2003. – № 3. – С. 24–27
4. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 01.06.2010 р. № 2289-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

- <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2289-17>.
5. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 10.04.2014 р. №1197-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1197-18>.
 6. Про організаційні заходи щодо функціонування системи державних закупівель : Постанова КМУ від 27.09.2000 р. № 1469 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1469-2000-п>.
 7. Смиринський В. В. Прок'юремент як механізм формування конкурентноспроможного ринку державних закупівель європейського типу в Україні / В. В. Смиринський // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. – 2004. – № 4. – С. 11–16
 8. Юлдашев О. Х. Міжнародне приватне право: Теоретичні та прикладні аспекти / О. Х. Юлдашев. – Київ : МАУП, 2004. – 576 с.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2015.

Черней А. В. Значение государственных закупок в экономике государства: административно-правовой аспект

В статье определяется, что понятия "государственные закупки", "государственный заказ", "государственные потребности" имеют единую цель и предполагают удовлетворение государственных потребностей в товарах, работах или услугах. Раскрыто их соотношение, предложено определение понятия "государственные закупки". Государственные закупки выступают важным инструментом в экономике государства. Их задачей является создание конкурентной среды в сфере закупок, обеспечение рационального использования государственных средств и предупреждение совершения правонарушений. Определено, что понятие "государственные закупки" и "государственный заказ" соотносятся как часть и целое.

Ключевые слова: государственный заказ, государственные закупки, государственные потребности, конкуренция.

Cherney A. Value of Public Procurement in the State Economy: Administrative and Legal Aspect

Development of state procurements in Ukraine is based on experience of foreign countries.

Ukraine tries to construct the work in the sphere of state procurements on the example of Georgia. Scientists allocate three concepts which are related to the sphere of state procurements.

Treat them:

- State procurements;
- State order;
- State needs.

It was established in scientific research that all three concepts form the uniform purpose and understand as themselves satisfaction of the state needs in goods, works or services.

State procurements have close connection with the concept "state order". Their ratio is defined in the article, definition of the concept "state procurements" is offered.

State procurements acts are the important tool in economy of the state. Their task is creation of the competitive environment in the sphere of purchases, ensuring rational use of public funds and the prevention of commission offenses.

It is defined that the concept "state procurements" and "state order" correspond as a part and whole.

Now the satisfaction of needs of the state for goods, works or services is provided by carrying out such procedures of purchases: open auction, two-level auction, request of price offers, preliminary qualification of participants and negotiation procedure.

If compare with procedures which were entered in 2010, it is possible to draw a conclusion that for today their efficiency became smaller.

Key words: state order, government procurements, state needs, competition.